

Kapitel 1 - Introduktion

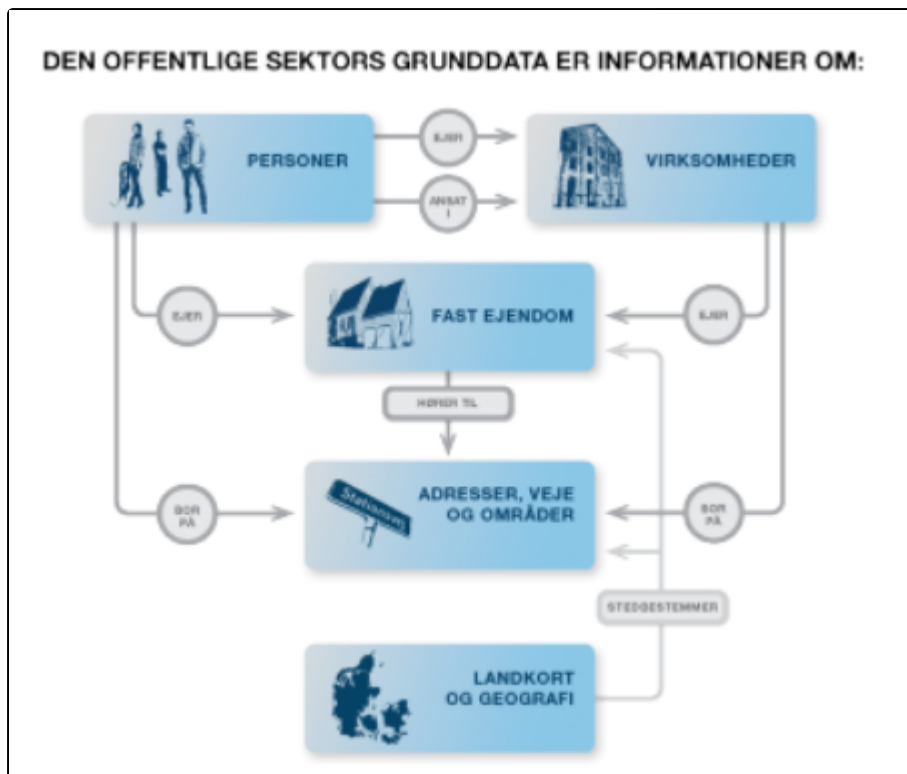
Oprindelig kilde	WorkZone - 1442-0818
Forfatter	Modelsekretariatet
Oprettet	Aug 31, 2016
Version	1.2
Ændret	Oct 30, 2023
Sidehistorik	• Se sidehistorik

-
- [1.1 Formål](#)
 - [1.1.1 Hvad betyder en samlet og sammenhængende grunddatamodel?](#)
 - [1.1.2 Målsætninger](#)
 - [1.1.3 Fordele](#)
 - [1.2 Målgruppe](#)
 - [1.3 Læsevejledning](#)
 - [1.3.1 Indhold](#)
 - [1.3.2 Definitioner](#)
 - [1.3.3 Forkortelser](#)
-

1.1 Formål

[Til toppen](#)

Grunddataprogrammet er igangsat med visionen om, at offentlige grunddata om personer, virksomheder, ejendomme, adresser og geografiske forhold opdateres ét sted og anvendes af alle.

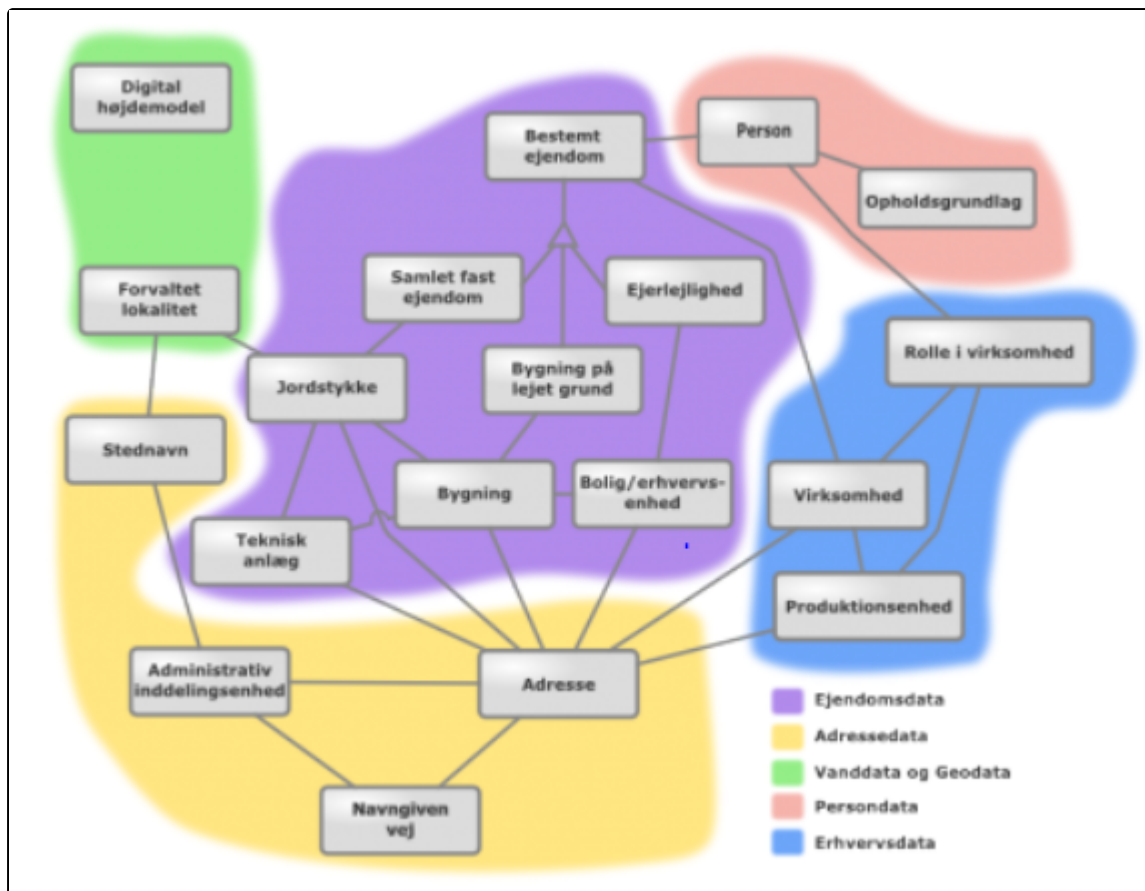

Figur 1 - Konceptuel model for grunddata

De offentlige Grunddata bliver vedligeholdt og anvendt af flere forskellige myndigheder, og der er derfor behov for at tænke data sammen i en model, så man kan sikre et samlet overblik og på den måde undgå redundant vedligehold af data.

Grunddataprogrammet indeholder forskellige forretningsdomæner, der er relateret til hinanden og på visse områder overlappende. For at kunne skabe en datamodel for grunddata, der fremstår som sammenhængende for interessenterne, er det vigtigt at sikre, at man har en fælles tilgang til modelleringsopgaven. Modelreglerne sikrer, at modelleringen af dataobjekter sker ud fra et fælles sæt retningslinjer, og at hele modellen bygger på fælles grundegenskaber.

Formålet med modelreglerne er derfor at sikre en samlet og sammenhængende Grunddatamodel i et distribueret forvaltningsmiljø

Figur 2 – Overblik over forretningsdomæner i grunddata

1.1.1 Hvad betyder en samlet og sammenhængende grunddatamodel?

Vi ønsker at give slutbrugerne (myndigheder, virksomheder og privatpersoner) en samlet og sammenhængende datamodel. Det betyder, at man som bruger oplever sammenhæng på tværs af forretningsdomænerne, og at man oplever ensartet begrebsanvendelse samt ensartedemodellering og generelle egenskaber for modelentiteterne i grunddatamodellen. Denne oplevelse opretholdes og vedligeholdes på trods af, at data i modellen bliver vedligeholdt af forskellige myndigheder.

1.1.2 Målsætninger

Det primære mål med modelreglerne er at skabe den fælles tilgang til at modellere Grunddata, som er nødvendig for at kunne skabe en samlet og sammenhængende datamodel.

Konkret skal modelreglerne opfylde følgende målsætninger:

- Modelreglerne skal danne grundlag for ensartet modellering af Grunddata.
- Modelreglerne skal sikre det nødvendige abstraktionsniveau til at imødekomme alle interessenters behov.
- Modelreglerne skal sikre genbrug af allerede eksisterende standarder, hvor det er muligt.
- Modelreglerne skal gøre det nemt for databrugere at bygge applikationer, der bruger Grunddata, og at stille ensartede forespørgsler på tværs af Grunddata.

1.1.3 Fordele

Ved at anvende de fælles modelregler opnår man som Grunddatamyndighed en række fordele:

Det er nemmere at sikre fælles retningslinjer for datamodellering internt i organisationen.

- Datamodellen går på tværs af alle forretningsdomæner og giver dermed mulighed for genbrug af data.
- Det bliver nemmere at udveksle dataobjekter.
- Det bliver nemmere at sikre en høj datakvalitet.
- Der vil være mindre begrebsforvirring.
- Der vil i mindre grad være redundante data på tværs af forretningsdomænerne.

1.2 Målgruppe

[Til toppen](#)

Modelreglerne har fire primære interessenter:

- **Databrugere**
Databrugere er de slutbrugere, der gennem Grunddataprogrammets anvendelse af modelreglerne vil opleve, at de får en samlet, sammenhængende og effektiv måde at tilgå og anvende Grunddata på.
- **Dataejere**
Dataejerne sidder i de enkelte registermyndigheder, der opbevarer, vedligeholder og udstiller Grunddata. Dataejerne har stor interesse i en samlet, sammenhængende datamodel med mulighed for genbrug og effektiv governance. Modelreglerne er en vigtig del af grundlaget for at realisere denne gevinst.
- **Udviklere**
Udviklere skal her ses som de ledere og projektledere, forretningsekspertter og systemleverandører hos såvel dataejere som databrugere, der skal levere løsninger i grunddataprogrammet til såvel udstilling som brug af data. De har en stærk interesse i modelregler, der sikrer en samlet, sammenhængende datamodel. Denne gruppe vil have brug for, at den samlede datamodel kan præsenteres på flere forskellige abstraktionsniveauer: konceptuelt, logisk og fysisk.
- **Datamodellører**
De datamodellører, der skal udforme Grunddatamodellen gennem deres arbejde med modellering af forretningsdomænerne, er afhængige af, at modelreglerne er entydige, klare og meningsgivende.

1.3 Læsevejledning

[Til toppen](#)

1.3.1 Indhold

Dokumentet har følgende indhold:

- **Kapitel 2 - Modelreglernes fokus og afgrænsning**
Her beskrives fokus og afgrænsning for grunddatamodellen og modelreglerne.
- **Kapitel 3 - Arkitekturmæssige forudsætninger**
Her beskrives de arkitektur - og infrastrukturmæssige forhold, som har indflydelse på udformningen af modelreglerne.
- **Kapitel 4 - Anvendelse af modelregler**
Her forklares, hvordan modelreglerne er bygget op, og hvordan de skal efterkommes. Selve reglerne følger i kapitel 5 og 6.
- **Kapitel 5 - Generelle modelregler**
I dette kapitel opstilles generelle modelregler, som har fokus på datamodellens udformning og vedrører diagrammering. Her opstilles regler for fx modelleringssprog, navngivning af elementer, sprog og dokumentation mv.
- **Kapitel 6 - Regler for generelle egenskaber**
I dette kapitel opstilles regler, som har fokus på indhold i datamodellen, og som sætter rammer for dataindhold i forvaltningsobjekterne. Her opstilles regler med betydning for fx forvaltningsobjekters identifikation og historik. Reglerne udmøntes i specificering af generelle egenskaber for alle modelentiteter

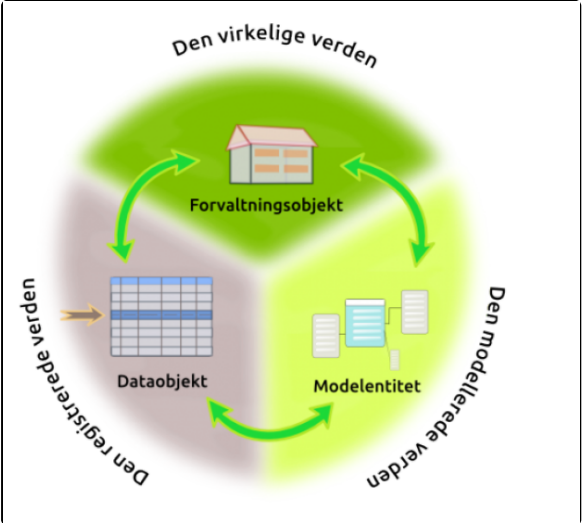
1.3.2 Definitioner

Definitioner af begreber brugt i modelreglerne - ord med fed henviser til andre definitioner. Såvidt muligt er definitioner, som ikke bygger på andre definitioner i listen hentet i eksterne definitioner i værker.

Begreb	Definition
Aktør	Et objekt, der deltager i en aktivitet. Der er ikke alle objekter, der kan være en aktør, fordi ikke alle objekter kan siges at deltage. Nogle objekter vil for eksempel i stedet indgå som redskaber i en aktivitet. Den Fællesoffentlige Topontologi 3 Aktør
Arkitekturbyggeklods	En afgrænset del af it-arkitekturen, som specificerer et sæt af forretningsevner. Byggeklodsens kan betragtes som en genbrugelig og udskiftelig del af arkitekturen, og kan være beskrevet mere eller mindre detaljeret. TOGAF 3.21 Building Block https://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/chap03.html#tag_03_23
Begivenhed	En aktivitet, der er en enkeltstående helhed. En begivenhed foregår på et bestemt tidspunkt og på et bestemt sted. Den Fællesoffentlige Topontologi 1.2.1 Begivenhed
Beskedfordeler	Et computersystem, som skal udveksle hændelsesbeskeder mellem computersystemer. Beskedfordeleren realiserer en arkitekturbyggeklods med tilsvarende forretningsevner.
Computersystem	En eller flere computere, som i sammenhæng udfører databehandling ISO/IEC 20944-1:2013(en)
Data	Information lagret med henblik på (gen)anvendelse ISO/IEC 11179-4:2004(en), 3.3 data
Datafordeleren	Et computersystem, som effektivt og stabilt distribuerer data fra grunddataregistrene. Datafordeleren realiserer en arkitekturbyggeklods med tilsvarende forretningsevner. Den fællesoffentlige Datafordeler etableres som led i Grunddataprogrammet .
Datahændelser	En ændring i data - modsat den begivenhed i "virkeligheden", som gav anledning til ændringen i data.
Datamodel	En grafisk (og/eller tekstuel) repræsentation (model) af data, med specifikation af deres egenskaber, struktur og interne relationer ISO/IEC 11179-1:2004, 3.2.7 datamodel

Dataobjekt	En konkret datainstans af en modelentitet. Et eksempel er et personobjekt: Person ("Jens Hansen", "010101-8881", "01-01-2001"). Se også figur 3 herunder. Den Fællesoffentlige Topontologi 1.5 Objekt
Datasnitflader	De specifikationer (for eksempel XML Schema, JSON Schema, WSDL) som sætter rammer for dataformatet i en service.
Domænemodel	Datamodel for et forretningsdomæne (fx "Adresse", "Stednavn", "Virksomhed"). Alle domænemodellerne tilsammen udgør Grunddatamodellen.
Forretningshændelse	Begivenhed i "virkeligheden", som har udløst en ændring i data.
Forvaltning	Den sammenhængende, databaserede udøvelse af offentlig myndighed i Danmark.
Forvaltningsobjekt	Forvaltningens repræsentation af det konkrete - fysisk eller konceptuelt - eksisterende objekt (adresse, vandløb, virksomhed, udskrivningsgrundlag), som der udøves myndighed på og som der derfor opsamles data om. Forvaltningsobjektet er en selvstændig helhed, der kan beskrives enkelt og har tilknyttet oplysninger. For eksempel kan forvaltningsobjektet "Person" have tilknyttet følgende oplysninger: "Navn", "CPR-nummer" og "Fødselsdato".
Grunddata	De data, som opbevares og forvaltes af Grunddataregistre.
Grunddatamodellen	Den samlede og sammenhængende datamodel for Grunddata. Grunddatamodellen er sammensat af domænemodellerne.
Grunddataregister	En datasamling, der har til formål, at indsamle og videreformidle data om forvaltningsobjekter, og som deltager i Grunddataprogrammet .
Hændelsesbesked	Et dokument, som udfærdiges af et computersystem i forbindelse med en datahændelse, med det formål at kunne videredistribueres til andre computersystemer, for at advisere disse om datahændelsen, som de så eventuelt kan reagere på.
Information	Tegn, der giver mening. Den Fællesoffentlige Topontologi 1.6.1 Information
Informationsmodel	En datamodel hvor fokus er på beskrivelsen af modelentiteternes specifikke navne, egenskaber og relationer samt disses multiplicitet og kardinalitet. IETF RFC 3198 datamodel Svarer til Logisk Datamodel, se Arkitekturguide informationsmodel
Klassifikationskomponent	Et computersystem som realiserer en arkitekturbyggekreds som har til formål at opbevare, synkronisere og distribuere klassifikationssystemer.
Konceptuel datamodel	En datamodel, hvor fokus er på beskrivelsen af forvaltningsobjekternes overordnede relationer.
Model	Et objekt, der repræsenterer en entitet ved at besidde en ægte delmængde af dennes egenskaber En model kan ligne originalen til forveksling, men den er ikke originalen. En model af Vor Frue Kirke kan have samme form som originalen, men afviger i for eksempel materiale og størrelse. Til forskel har en kopi samme egenskaber som originalen. Den Fællesoffentlige Topontologi 1.5.5 Model
Modelansvarlig	Den myndighed der til enhver tid har ejerskab og ansvar for en domænemodel.
Modelentitet	Modelleringen af et forvaltningsobjekt, hvor dets egenskaber udtrykkes som klasser og attributter. Se også figur 3 herunder.
Modellering	Dét at lave en model af noget.
Organisationskomponent	Et computersystem som realiserer en arkitekturbyggekreds som har til formål at opbevare, synkronisere og distribuere information om organisationer - deres kontaktoplysninger, personer og interne organisering.

Relation	En entitet, der forbinder entiteter. En relation er forholdet mellem to eller flere entiteter. Den Fællesoffentlige Topontologi 1.3 Relation
Service	En forretnings, en arkitekturbyggekloks' eller et computersystems evner til at levere ydelser til interne eller eksterne aftagere.

Figur 3 - Illustration af forholdet mellem begreberne 'Forvaltningsobjekt', 'Modelentitet' og 'Dataobjekt'.

1.3.3 Forkortelser

[Til toppen](#)

Forkortelse	Beskrivelse
UML	Unified Modeling Language, www.uml.org
XML	Extensible Markup Language, www.w3.org/xml
RDF	Resource Description Framework, www.w3.org/RDF/